

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Vitia prudentiæ opposita per defectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ciendum, à malo declinandum; deteriora melioribus postponenda; animus à transitorio ad aeterna convertendus; &c. quæ à S. Augustino lib. 1. de lib. arb. c. 10. vocantur *regula incommutabiles, & lumina virinum.* Prudentia autem versatur circa conclusiones practicas, sive circa actiones, quæ sunt in singularibus.

CAPUT III.

Partes potentiales prudentie.

25 **P**artes potentiales alienius virtutis à S. Thoma vocantur *annexæ* virtutes, quæ aliquid habent de virtute cui annectuntur, sed non totam rationem potentiamque istius virtutis. Poniturque tres partes potentiales prudentiæ, *eubuliam, synesin, & gnomem.*

Eubulia est habitus tribuens facultatem bene consultandi, sive inveniendi bonum consilium in rebus ambiguis.

Synesin est habitus rectè iudicandi de actione ex principiis practicis ordinariis, & propriis illius materiæ.

Gnome est habitus rectè de ea iudicandi ex principiis altioribus, ex quibus iudicium formetur secundum mentem Legislatoris, licet non secundum litteram legis, v. g. in vasori patriæ non esse reddendum depositum, vel furioso non esse reddendum suum gladium.

26 Unde adæquatè distingui non videntur à virtute prudentiæ, sed inadæquatè dumtaxat. Nihil enim aliud esse videntur, nisi prudentia inadæquatè concepta: utpote ad quam pertinet 1º. adinvenire media idonea ad finem consequendum. Quod cum fiat bene consultando; *eubulia*, quæ est habitus bene consultativus; non videtur aliquid realiter adæquatè distinctum à prudentia, sed ipsa potius prudentia secundum unam ex suis functionibus partialiter considerata. 2º. bene iudicare, sive ex propriis principiis, sive ex altioribus. Tam enim ista, quam illa considerat prudentia; tamque ex istis, quam ex illis iudicat de honestate, vel turpitudine actionis hic & nunc exercendæ, vel omittendæ. Igitur *synesis* & *gnome* sunt etiam prudentia secundum aliquam sui functionem inadæquatè considerata.

27 Nec ab ea sententia alienus videtur S. Thomas, cum q. 47. a. 2. doceat, prudentiam esse consiliativam, & a. 8. statuatur, bene consiliari, & bene iudicare, esse actus prudentiæ.

28 Addit tamen eodem art. 8. tertium actum prudentiæ, scilicet *præcipere.* Et iste est principalis inter omnes prudentiæ actus: utpote per quem prudentia consequitur finem suum, qui est bene agere. Unde nec absolute prudens dicitur, qui bene consultat, & bene iudicat, sed qui bene præcipit, si-

ve imperat actum bonum bene fieri, sive interim præceptum istud sit actus intellectus, qui vocatur iudicium ultimè practicum, uti sentire videtur S. Thomas, sive sit actus voluntatis, imperans ut voluntas velit, plenèque velit, uti sentire videtur S. Augustinus lib. 8. Confess. c. 9. dicens: *Imperans animus, ut velit animus, qui non imperaret, nisi vellet, &c.* sive sit actus utriusque potentia, intellectus scilicet & voluntatis, prout plerique opinantur.

CAPUT IV.

Vitia prudentia opposita per defectum.

Quatuor sunt, præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, & negligentia. Quatuor enim sunt regulæ prudentiæ.

Prima regula est, ut priusquam opus aggrediaris, vel aggrediendum iudices, maturè consultes & deliberes de mediis, deque modo exequendi. Contra eam peccatur per præcipitationem, quæ est subitanea, absque consilio, & iudicio de mediis & modo, operis aggressio.

Secunda regula est, ut diligenter inspicias opus, de quo iudicandum est, & circumstantias illius. Contra quam agit inconsideratio, quæ, non inspectis qualitibus & circumstantiis operis, iudicium fert. Seculo divinorum præceptorum contemptu, præcipitatio & inconsideratio non sunt peccata mortalia, nisi per alterutram quispiam se exponat periculo faciendi aliquid, quod reverà peccatum est mortale.

Tertia regula est, ut postquam maturè deliberaveris, & iudicaveris, opus esse faciendum, isti iudicio firmiter inhæreas, nec illud leviter, & absque sufficienti ratione mutes. Non enim aptus est exequi quod consultatum & iudicatum est, qui sine gravi causa (quæ prius non occurrerit) quasi ad flatum venti sententiam mutat. Huius oppositum facit inconstantia, quæ peccatum est mortale, si ex voto, vel præcepto, vel obligatione vitandi scandali, quis in sententia persistere teneatur. Nullum verò peccatum, nec inconstantia est, ob graves causas, antè non prævisas, mutare sententiam, juxta illud: *Sapientis est mutare consilium.*

Quarta regula est, tem maturè deliberatam & iudicatam, citò, vel tempore opportuno mandare executioni, juxta illud Philosophi 6. Ethic. 9. *Cito agenda sunt quæ consultaveris, tardè vero ac diu consultandum.* Et Socratis: *Delibera tardè; perforce autem cito que visa sunt.* Et S. Thomæ q. 47. a. 9. *Oportet consiliari quidem tardè, sed velociter exequi.* Contra hoc peccatur per negligentiam. Quæ si solum sit omisso diligentia requisita in ipso opere externo, non est directè contra prudentiam, sed contra aliam virtutem,

virtutem, in cuius materia versatur, v. g. contra obedientiam, si versetur in materia illius, vel contra religionem, si sit negligentia in cultu Dei, &c. Si autem sit omisso diligentia requisita ex parte intellectus, per quem voluntas moveri, excitari, & quasi urgeri debeat ad promptam operis executionem; sic est contra prudentiam; non tamen peccatum mortale, nisi causa sit neglecti operis, ad quod est obligatio sub mortali, vel nisi inducat periculum omittendi aliquid ejusmodi.

CAPUT V.

Vitia prudentia opposita per excessum.

30 **A**S. Thoma sex enumerantur, prudentia carnis, astutia, dolus, fraus, sollicitudo temporalium, & sollicitudo futurorum.

Prudentia carnis solerter excogitat media idonea ad vivendum secundum carnem, sive secundum instinctus naturae corruptae, secundum affectum utique vindictae, irae, superbiae, luxuriae, &c. Malitia ipsius non consistit in cognitione istorum mediorum: utpote quae cognosci possunt à viris sanctis; sed in conjuncto affectu ad eorum executionem, quem affectum seu appetitum supponit, sicut prudentia spiritus supponit, & conjunctum habet appetitum rectum. Unde est peccatum mortale, si affectus ille sit ad aliquid mortale, juxta illud Roman. 8. *Prudentia carnis, mors est*: tametsi enim licet ametur caro, in ordine ad bonum animae, & finaliter in ordine ad Deum: secus, si amor sistat in carne, cujus opera mortifera sunt, scilicet fornicatio, immunditia, impudicitia, &c. ut videre est ad Gal. 3.

31 *Astutia*, licet subinde accipiatur in bonam partem, ut Proverb. 1. *ut detur parvulis astutia*. Et 13. *astutus omnia agit cum consilio*. Et 2. Cor. 12. *Cum essem astutus, edolo vos cepi*; non tamen proprie, sed abusive, inquit Augustinus lib. 4. contra Julian. c. 3. Sicut enim prudentia abusive quandoque in malum accipitur; ita astutia quandoque in bonum. Itaque astutia, proprie accepta, est ingeniosa excogitatio mediorum non passim obviatorum, apparenter quidem bonorum; sed revera malorum, ac fallacium, ad consequendum finem intentum, sive bonum, sive malum, cum voluntate ea applicandi. Non solum est peccatum, dum ordinatur ad finem malum, sed etiam dum ad bonum. Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona. Unde Apostolus 2. Cor. 4. monet, ne simus *ambulantes in astutia*. Est verò peccatum mortale, vel veniale, pro ratione medii, quo astutus utitur, vel mali finis qui intenditur.

32 *Dolus* est executio astutiae, sive verbo fiat, sive facto. *Fraus* est executio astutiae per facta. Fit aliquando legi, aliquando

Tom. 11.

contra legem. Contra legem fit per violationem ipsius, nullo colore vel artificio palliatam. Legi fit, contra significatum legis adhibito aliquo artificio, vel palliatione, uti saepe contingit in usuris palliatis, & venditionibus, vel donationibus fraudulentis, v. g. dum uxor, quae non potest donare viro, interponit tertiam personam, cui donat; cum onere retrodonandi viro; vel dum tutor, qui emere non potest rem pupilli, interponit alium, qui pro ipso emat, &c. Est proinde peccatum ex suo genere mortale.

Sollicitudo temporalium est nimia mentis occupatio in illis acquirendis, vel conservandis, ex inordinato habendi amore, vel amittendi timore proveniens. Porro nimicitas ista tripliciter contingit; vel quia animus temporalibus inhaeret, velut fini positivo ultimo. Et hoc peccatum est mortale, juxta illud Matth. 6. *Non potestis Deo servire, & mammonae*. Vel quia animus usque adeo iis applicatur, ut abstrahatur à spiritualibus, sollicitudoque hujus saeculi suffocet verbum Dei, ne fructum faciat in corde ipsius, ut dicitur Matth. 13. Et hoc quoque mortale est, si necessaria ad salutem propterea notabiliter negligantur. Vel quia anxium animum facit, seu anxie timentem, ne faciendo quod debet, sibi necessaria desint. Et ista anxietas provenit ex defectu fidei de divina providentia, & promissione Salvatoris: *Quaerite primum regnum Dei, & justitiam ejus, & cetera adjicientur vobis*. Unde anxietatem illam & timorem esse gentilem, Christus insinuat, Matth. 6. cum dicit: *hec enim omnia Gentes inquirunt*.

Sollicitudo futurorum est nimis anxiosa mentis occupatio circa futura, ne scilicet temporalia desint. Unde species est sollicitudinis temporalium, prohibeturque Matth. 6. cum dicitur: *Nolite solliciti esse in crastinum: crastinus enim dies sollicitus erit sibi*. Ex quibus postremis verbis colligitur, moderatam & tempestivam sollicitudinem habendi necessaria in futurum non esse prohibitam (cum eam Scriptura commendat Proverb. 6. *Vade ad formicam*; &c. necnon c. 10. *Qui congregat in messe, filius sapiens est*. Unde Joseph tempore abundantiae providit Aegypto pro septem annis futurae sterilitatis) sed in tempestivam, vel cum defectu fiduciae in divinam providentiam. Uniuersum enim tempori sua competit sollicitudo, prout innuunt verba illa Salvatoris: *crastinus dies sollicitus erit sibi*; & ista Eccli. *Omni negotio tempus est & opportunitas*. Quomodo astati competit sollicitudo metendi; autumno, sollicitudo vindemiam colligendi. Peccat ergo contra hanc circumstantiam temporis, qui hyeme, vel vere sollicitus est de merendo, vel nimis anxie timeret, ne labor agriculturæ v. g. tam copiosos non referat fructus, quam cupit.

R r